

BOEKBESPREKINGEN

Honderd vijftig jaar gemeenten en predikanten van de Gereformeerde kerken in Nederland.

Jubileumuitgave met bibliografie. Uitg.: Bureau van de Generale Synode van de Gereformeerde kerken in Nederland. Paperback, 380 blz. f 15,50.

Onder auspiciën van de actieve 'Commissie Herdenkingen 1834-1886-1892' verscheen dit handzame naslagwerk, dat op elke theologische studiezaal thuis-hoort. Het is met akribie samengesteld. In vergelijking met vorige publicaties zijn vele verbeteringen aangebracht.

Het boek bevat gegevens over alle gemeenten en predikanten in de Gereformeerde kerken sinds 1834, alsmede over niet-predikanten die hulpdiensten hebben verricht. Bovendien was het achterliggende jubeljaar voor de samen-stellers aanleiding een bibliografie betreffende plaatselijke en regionale kerkge-schiedenis toe te voegen, alfabetisch gerangschikt. Deze moet de anonieme bewerkster veel tijd gekost hebben. Een regelmatige lijst van aanvullingen wordt toegezegd (blz. 298). *DNK* zal daaraan graag meewerken, door en voor zijn jaarlijkse literatuuroverzicht.

P.L. Schram

C. Smits, *De Afscheiding van 1834. Zesde deel: Het Réveil en ds. H.P. Scholte. Correspondentie*. Dordrecht 1984. Geb. 366 blz. f 69,50.

Met noest Gereformeerd doorzettingsvermogen blijft dr. Smits bronnen be-treffende de Afscheiding en de uit haar voortgekomen kerken ontsluiten. Hij verzamelt, ontcijfert en becommentarieert. Uit de zgn. Scholte-papers te Pella, waaruit hij in de delen 3 en 5 reeds publiceerde, is nu het restant aan de openbaarheid prijsgegeven. Het eerste exemplaar van dit zesde deel werd op de Réveilstudiedag-1984 aangeboden aan de voorzitter van het Réveilarchief. Dit archief ontving van de auteur alle fotocopieën, een kostbaar geschenk. Brieffragmenten die in het boek niet werden opgenomen kunnen daar geraad-pleegd worden.

De voetnoten-verklaringen getuigen menigmaal van respectabele speurzin. Als Da Costa aanmerking maakt op een geboorteannonce die "zo nieuwer-wetsch gesteld" is (81), diept Smits de betreffende advertentie op. Met scherpzinnigheid zijn van vrijwel alle brieven de data op de dag nauwkeurig uitgezocht. De uitvoering van het boek is, evenals die van de voorafgaande delen, keurig.

Wel ben ik van mening dat de auteur er goed aan gedaan zou hebben, minder pregnant uit te gaan van een parti-pris, dat zijn betoog teveel structureert. Bij alle waardering die dr. Smits voor het Réveil heeft zet hij zich toch af. Hij kan dat doen omdat hij voor de Afscheiding kiest en het Réveil beschouwt als een vergelijkbare pendant, met een begin en een structuur. Smits weet uiteraard dat 'het' Réveil niet duidelijk te traceren is. Hij brengt er de brief-